

ประเภทภูมิปัญญาด้าน การจัดการ

ชื่อภูมิปัญญา การตกป๋น

บทนำ/ความสำคัญของภูมิปัญญา

การตกป๋น วิธีการจัดการ การแบ่งปันกันโดยให้เกิดความยุติธรรม ในหมู่คณะ และเป็นการแสดงออกซึ่งการเสียสละและการช่วยเหลือกันอย่างภูมิปัญญาพื้นบ้าน การตกป๋นโดยมากก็จะเกี่ยวข้องกับและผูกพันต่อกัน มีการมีงาน งานบุญ งานประเพณี เพื่อนำอาหารการกินไม่ว่าประเภทเนื้อสัตว์ เช่น วัวควาย หมู ตลอดจนถึงสัตว์น้ำ โดยลักษณะของการตกป๋น มีอยู่ 2 ลักษณะวิธีการ คือ

1. การตกป๋นแบบผัดมน การตกป๋นแบบนี้ไม่มีการหัก จะขว้างทิ้งจะมีเพียงแค่น้ำ และจีเท่านั้น หัวหน้าก็จะแบ่งเท่ากันหมด แต่ก็จะมีการเรียไรเล็กน้อย จากบรรดาลูกป๋น เพื่อนำไปมอบให้แก่ส่วนที่เป็นของกลางเช่น วัด และผู้นำในหมู่บ้านที่เป็นกำลังในการจัดการดำเนินงานเกี่ยวกับงานนั้น ๆ โดยเรียกว่า “จิ้นสันป๋นข้าว”

2. การตกป๋นแบบมีมือฮ้อน หมายความว่าเป็นการตกป๋นที่มีลูกป๋น ร่วมลงขัน และมีพิเศษเอาไว้เป็นการดำเนินการหรือการมีกำไรเล็กน้อย โดยการหาส่วนกำไรนั้น ตามพื้นบ้านพื้นเมือง เรียกว่า การถอด โดยการหากำไรจากส่วนที่เป็นหัว หนั หรือถ้าหากไม่เอาลักษณะวิธีนี้ ก็จะเอาจากจำนวนของราคาที่จัดหาซื้อ มา เช่น ในราคา 1,300 บาท แล้วนำมาจัดการตกป๋นในราคา 1,500 บาท จากคนในสมาชิกของป๋นจำนวน 15 คน คือคนละ 100 บาท อย่างนี้เป็นต้น

การตกป๋น เป็นเทคนิคและวิธีการที่มีการจัดการ การแบ่งปันที่เสนอราคา โดยไม่ถือเอาถือเรา โดยไม่คำนึงว่าจะได้น้อย หรือมาก แต่เป็นความเอื้ออาทร ช่วยเหลือกันในสถานที่ที่มีภาวะความจำเป็น เช่น เกิดสัตว์เลี้ยงตาย อย่างน้อยที่สุดผู้ที่เป็นเจ้าของก็ยังสามารถได้ทุนลอนคืนมาบ้าง อาจจะไม่ที่ การตกป๋นนับเป็นภูมิปัญญาของชนพื้นบ้านพื้นเมืองเวียงสา ในด้านการจัดการอันเป็นสิ่งที่จะศึกษาหาความรู้ ต่อไป

แหล่งภูมิปัญญา

นายญาณ สองเมืองแก่น อายุ 39 ปี

บ้านเลขที่ 184 หมู่ 4 ตำบลกลางเวียง อำเภอเวียงสา จังหวัดน่าน 55110

☎ 054 – 781105